

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravljalni prostori:
2657 E. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXII.

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 18. oktobra (October 18), 1929.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 245

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1163, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

MacDonald priporoča evolucijo, ne revolucijo

Delegatje Ameriške delavske federacije burno pozdravili premijerja, ko je stopil na oder konvencije dvorane. Glasovnica naj bo delavsko orožje!

Toronto, Ont., Kanada, 17. oktobra. — Ramsay MacDonald, angleški delavski premijer, je včeraj žel burne ovacije na konvenciji Ameriške delavske federacije, ko je v kratkem govoru pozdravil delegatje in naglasil nekaj načel svoje stranke v Angliji. Njegova hči Izabela je tudi nagovorila delegatje in izročila pozdrav angleških organiziranih delavcev ameriškim organiziranim delavcem.

MacDonald je imenoval ameriške delavske "bratje", dočim je Kanadčane v splošnem pozdravil kot "prijatelje".

Konvencija je pravkar sprejela resolucijo, s katero obsoja vsako konskripcijo vojakov kakor industrijskih delavcev, ko je MacDonald stopil na oder in govoril v prid — miru med vsemi narodi in mirnemu razvoju novega socialnega sistema.

Rekel je, da "na naši strani" morja se industrijsko delavstvo oprijemlje velike ljudske filozofije, katero uvaja v svoje življenje z evolucionarnimi sredstvi, ne z revolucionarnimi. Evolucija je permanentna, revolucija pa ni. Na zunanjo lahko revolucijo prinese naglo izpremembo, ali čim se zmagovit razred, delavstva ali močje postavijo h krmlju, že se morajo obrniti nazaj in kot odgovorni vladarji morajo zreti v oči istim problemom, s katerimi imamo opraviti tudi mi v Angliji brez vsake preliminarne revolucije. Revolucija, v kateri mi verjamemo, je revolucija glasovnice in volilne skrinjice. Ako ne morete doseči izpremembe v glavah ljudi z apelom na razum in moralni čut, ne boste dosegli nobene permanentne (stalne) izpremembe v socialni konstrukciji narodov.

MacDonald je dalje rekel, da je prišel v Ameriko kot misijonar miru in kam se naj zateče po simpatije za to svojo misijo kot k delavstvu — k onemu delavstvu, ki rekrutira vojske za armado, ki izdeluje strelivo, ki zalaga državo s krediti in nosi vojne dolge na svojih ramah. Vsi ljudje trpe v vojni, toda delavci trpe največ, ker nosijo največje breme in doprinesejo največ žrtve. Zato je pravično in potrebno, da delavstvo prvo upre svoje vse sile za odpravo vojne in posveti vse svoje energije trajnemu miru.

Sladkorna lobija močje
denar z obema rokama

Preiskava odkrila, da so zakulisniki sladkornih družb potrošili 150,000 v šestih letih.

Washington, D. C. — Senatni odsek, ki je začel preiskavati splošno lobijo v glavnem mestu, se je komaj lotil dela in že je dožgal, da je samo ena podružnica sladkorne lobije, United States Beet Sugar Association, v zadnjih šestih letih izdala \$450,000 za svojo zakulisno propagando v svrhu ugodne carine na pesni sladkor. Odsek se v kratkem spravi nad kubanske sladkorne interese, ki so zlasti zdaj zelo aktivni v Washingtonu.

H. N. Austin, tajnik omenjene zakulisne organizacije, je pri zaslišanju priznal, da je širil lažnjavo propagando v imenu farmarskih organizacij kakor tudi v imenu Ameriške delavske federacije!

Stalin okrevl.

Moskva, 17. okt. — Josef Stalin, diktator sovjetske Rusije, se je vrnil s počitnic, na katerih se je zdravil. Ker je dobro okrevl, se je takoj vrnil na delo.

Farmerji dolgujejo preko 9 milijard

Washington, D. C. — David L. Wickens, farmerski finančni specialist v federalnem biroju agrarne ekonomije, poroča, da zadolženost farm v Združenih državah stalno narašča. V letu 1928 je skupna vsota na farme uknjiženih dolgov (mortgages) znašala \$9,468,000,000. V zadnjih treh letih so dolgovi farmerjev narasli 108 milijonov dolarjev, od leta 1920 pa približno dve milijardi dolarjev. To dokazuje, kako neprestano propadajo mali farmerji.

Vročje debate na kon- venciji federacije

Green dobil nalogo, da odgovori Scripps-Howardovemu časopisu. Priporočilo ekskuzivne za starostno zavarovanje sprejeto.

Toronto, (F. P.) — Za opazovalce konvencije Ameriške delavske federacije je bilo zborovanje z dne 14. oktobra nadvse zanimivo. Prišlo je do jako vročih debat v zadevi Scripps-Howardovega editoriala in priporočila ekskuzivne za starostno pokojnino.

Glede prve zadeve je bil poražen Green in pri drugi je dobil moralen udarec pa Matthew Woll. Vprašanje Scripps-Howardove kritike federacije je za konvencijo rešeno. Za Greenovo administracijo se je ta kritika izkazala jako grenko pilulo.

Na dopoldanski seji je Green prečital korespondenco med njim in načelnikom te časnikarske organizacije in pričel udrihati po Scripps-Howardovih časopisih. "Ako bi ne bil drugačno informiran, bi lahko rekel, da je ta (uvodni članek) spisal urednik komunističnega dnevnika 'Daily Workerja' Bill Dunne."

Zmetel je v en koš vse publikacije, ki si drznejo kritizirati vodstvo federacije. Njemu se je pridružil več delegatov, ki so zahtevali, da federacija organizira bojkot proti Scripps-Howardovemu časopisu.

Vašled kritike neustrelni delegatji so se oglasili manj občutljivi ali pa modrejši delegatje, ki so rekli, da bi tak nastop rodil še hušjo kritiko. Predsednik tipografske unije Howard je delegatom povedal, da so vsi tiskarji pri Scripps-Howardovih časopisih unijski. Kar je značilnejše, je to, da se je on zavzel za svoj govor in pravice do kritike. Povdarjal je, da mora-jiti priznati pravico do kritike tudi voditelju A.D.F., ker v nasprotju s tem slučajem se znajdejo v taboju reakcijskih sodišč in podobnih elementov.

Ker je vodstvo teh časopisov odgovorilo, da Greenu odstopi prostor v listih za odgovor na kritiko, ga je konvencija pooblastila, da to stori in odgovori v dostojnem tonu.

Na popoldanski seji je prišlo do vročje debate pri vprašanju starostne pokojnine, ki jo je konvencija priporočala ekskuzivni. Opozicijo sta vodila John Frey, tajnik kovinarskega departmanta federacije in Andrew Furuseth, bojevit voditelj ameriških mornarjev in unionist Gompersovega kova.

Frey je argumentiral, da morajo unije koncentrirati vse svoje moči za izvajanje pravice do organizacije delavstva in opustiti vse paternalistične zahteve. (S tem argumentom je Frey nehoti priznal bankrotiranost "ne-strankarske" politične akcije federacije).

Furuseth je vodilne unioniste nazval za strahopetce, ker se bo-je stati na lastnih nogah in se boriti za delavske pravice (v smislu Freyovega argumenta). V svojem govoru je indirektno napadel John L. Lewisa, ker se je leta 1919 podal vladi, ki je proti rudarski uniji vzela sod-

RUSIJA DOVO- LILA REPUB- LIKO JUDOM

Oddeljen je velik kos zemlje v Sibiriji za naseljevanje Judov. Ameriški Židje podpirajo novo republiko.

New York. — (F. P.) — Velika želja Judov, da pridejo do svoje države ali domovine, je v procesu realizacije. Židovska organizacija leor je dobila poročilo, da je ruska vlada proklamirala velik kos zemlje severno od Mandžurije za judovsko republiko. Poznana bo pod imenom Biro-Bidjan.

Površina te nove republike je približno tako velika kot je Francija. Teritorij je večinoma zaraščen s sibirskimi pragozdi. Lega je hribovita s širokimi dolinami, v katere se se pred leti pričeli naseljevati ruski Židje. Do sedaj se jih je naselilo že več tisoč. Zemlja je rodovitna.

Ako načrti ne izpadejo, se bo v prihodnjih desetih letih naselilo v republiko Biro-Bidjan milijon "deklassiranih" Judov, ki jih je revolucija pripravila od trgovske poklice. Kolonisti nameravajo razviti s pomočjo ameriških Judov poljedelstvo in industrijo.

Pri sovjetski vladi je posredovala organizacija ameriških Judov leor, ki je financirala v pretežni večini doseganje kolonizacije ruskih Judov v Sibiriji. Po načrtu (v Rusiji delajo večinoma vse po načrtu) se bo 300,000 kolonistov naselilo na farme, ki jih bodo mogli še razviti, 700,000 jih bo delalo pa v kolektivni industriji, ki jo bo še tudi potrebno zgraditi.

Od kar je prišlo do krvavih nemirov v judovski "domovini" v Palestini; se ameriški Židje vedno bolj zanimajo za kolonizacijo v Rusiji. V Palestino so poslali že nad 70 milijonov dolarjev in so v veliki meri pripomogli, da so njihovi krvni bratje razvili brez dvoma najzvarnejšo običino.

Radi velike sovražnosti palestinskih rodov do te kolonije, so prešle stare židovske sanje v veliko negotovost. Dvomi o tem se vedno bolj širijo tudi med ameriški Judi, med katerimi se je pričela že svoja agitacija, da organizirajo svojo domovino v Rusiji. Od sentimentalne Palestinske do mrzle Sibirije je pa dolga pot.

Madame Curie v Ameriki.

New York. — Gospa Curie, odkriteljica radija, je v sredo dospela v Združene države. Odlična znanstvenica, rodom Poljakinja, je odšla v Washington, kjer bo v gosteh pri predsedniku Hooverju in 30. oktobra jo počasti Ameriška akademija znanosti ter ji pokloni gram radija.

Cehoslovakija uvedla zlato
valuto.

Praga, 17. okt. — Vlada je sklenila, da Cehoslovakija uvede bazo zlato valuto. Češka krona ima odtlej stalno vrednost 58 miligramov čistega zlata.

njsko prepoved. "Njegova dolžnost kot unionista je bila, da bi moral iti v zapor, ne pa se izogniti svojim unijskim dolžnostim," je grmel Furuseth.

V debati je mairskoga prisotni Matthew Woll, ki je bil v preteklosti največji in najspretnjši nasprotnik zakonodaje za starostno pokojnino. S tem v zvezi je rekel, da se ga v preteklosti ni razumelo in da je bil vedno naklonjen temu vprašanju.

Administracijske sile so napele vse svoje govorniške sposobnosti in prevladovala individualistično stališče Freyja in Furusetha. Proti resoluciji za državno starostno pokojnino je glasoval le zadnji.

Laboritska vlada reduci- rala delo v rovih

London, 17. okt. — Delavska vlada je danes obvestila rudarsko unijo, da bo delovnik v premovalniški skrajšan z oamih na sedem in pol ure kmalu po novem letu. Mezda ne bo znižana. Pogajanja za enotno pogodbo po vsej državi in minimalno mezdno lestvico se nadaljujejo. Neuradno se zagotavlja, da bo laboritska vlada nacionalizirala premovalniške rojalitete v prvi polovici prihodnjega leta.

Sovjetske čete prodre- sto milj v Mandžurijo

Cete na suhem, ladje na reki in letala v navalu.

Tokio, 17. okt. — Poročilo iz Mukdena se glasi, da je kitajski vojni stan v Kirinu zelo alarmiran vsled prodiranja ruskih rdečih čet ob reki Sungari v Mandžurijo. Sovjetska armada prodira na obeh straneh reke, na tadjah po reki in v letalih po zraku. Doselej so Rusi okupirali Linkiang in dosegli Fugdin nedaleč od Ilana, kjer se stekata reki Singuri in Amur. To znači, da so prodrli sto milj daleč v Mandžurijo in menda nameravajo okupirati Harbin.

Harbin, 17. okt. — Poročila o novih masakrih ruskih naseljenec v Mandžuriji se nadaljujejo. Kakor poročajo danes, je sovjetska kavalarija uničila sedem drugih ruskih naselbin v okoliših Treh rek in v treh naselbinah je bilo masakrirano vse prebivalstvo z ženami in otroci vred.

Peiping, 17. okt. — Vest o aretaciji "kristjanskega" generala Fenga je še vedno misterij. Zdaj poročajo, da Feng "samo počiva" v območju svojega "prijatelja" guvernerja Jen Hsi-šana v provinci Šanal. Druga vest se glasi, da rebelne čete zmagujejo v provincama Honan in Anhwei.

Demonstracije v Zagre- bu proti Mussoliniju

Fašisti obsodili Slovence v smrt in štiri v 30-letni zapor v Istri.

Zagreb, 17. okt. — Snoči so bile burne demonstracije po ulicah Zagreba proti Mussoliniju in Italiji sploh radi smrtni obsodbe onega Slovence in obsodbe starih drugih v tridesetletni zapor v Istri. Pet slovenskih dijakov je bilo obtoženih umora nekoga fašista na volilni dan v zadnjem juniju; vsi so bili spoznani krivi in obsojeni po fašističnem sodišču v Pulju.

Slovenski dijaki v Zagrebu, katerim so se pridružili tudi hrvaški in veliko drugih Zagrebčanov, so v protestu korakali po ulicah in na ves glas psovali Mussolinija. Demonstrantje so ustavili predstavo v narodnem gledališču in vsi kinoteatri so zaprli vrata in strahu pred množico. Policija je aretirala 47 študentov in druge je razpodila z golimi sabljami.

Avto ubil milijonarja.

Chicago. — V sredo zvečer je neznan avtoist podrl in na mestu ubil milijonarja Juliana T. Benedicta pred Granada Cafe, 6800 Cottage Grove ave. Milijonar je bil ubit v momentu, ko je stopil iz svojega avta in hotel prekorajčiti ulico pred kavarno.

Mesarski delavci se organizirajo.

Boston. — V teku je energična kampanja za organiziranje 6000 mesarskih delavcev v tem mestu. Šhod se vršijo v famozni dvorani Faneuil, ki je tradicionalna institucija in je posvečena svobodi govora.

Marionski stavkarji apelirajo na federacijo

Konvenciji so poslali brzojavko za pomoč. Federacija zavzame akcijo za organiziranje juga. Fitzpatrick kritiziral "go-easy" unijske voditelje.

Toronto. — (F. P.) — Šesti dan zborovanja je konvencija Ameriške delavske federacije posvetila velik del časa vprašanju organiziranja Juga. Po obširni debati in ognjevitih govorih je bila sprejeta resolucija, da federacija posveti vse svoje sile organiziranju tekstilnih delavcev na jugu.

Stavkarji iz Mariona, N. C., so poslali konvenciji brzojavko, v kateri so jo urgirali, naj jim federacija prisloži na pomoč. Potrebujemo sredstev za prehrano — moka, alamine in obleke — ter legalno protekcijo proti persekuciji od strani vlade in podjetnikov.

V brzojavki pravijo, da je preiskava z ozirom na masaker malo manj kot navadna farasa, ker je preiskovalni sodnik opustil vse glavne krivice, ki so povzročili uboj šestih delavcev in ranjenje večjega števila.

Konvencijo je nagovorila tudi mlada rajonska delavska Margaret Bowen iz Elizabethtona, Tenn., ki je v priporočilu a gánjljivih besedah orisala boj elizabethtonskih delavcev z Bamberg-Glanzstoff korporacijo.

Tajnik tennessejske delavske federacije W. C. Birthright je povedal delegatom o alianci obeh starih političnih strank, ki nastopata skupno proti tennessejskemu delavstvu. Rekel je, da bo delavstvo pri prihodnjih volitvah pomotlo s tema političnima dvojčkoma po načinu kot je storilo delavstvo pri lokalnih volitvah v Elizabethtonu.

Za organiziranje Juga je vladalo med delegati največje navdušenje. To navdušenje je nekoliko skali predsednik Green, ko je izlil curek mrzle vode na entuzijaste. Rekel je, da sprejetje resolucije ne pomeni, da bo federacija naložila velik voz s kruhom in ga odpeljala proti jugu. Federacija pričakuje, je rekel Green, da bo akcija v tem oziru dobila popolno kooperacijo od strani tamošnjega prebivalstva.

To izvajanje Greena pa je spravilo na noge James W. Fitzpatricka od unije gledaliških igralcev, ki je izlil iz sebe svojo veliko mržnjo do "go-easy" unijskih voditeljev. Fitzpatrick je pri voditeljih A.D.F. jako slabo zapisan, ker je šel pred par leti v Rusijo s prvo trade-unijsko delegacijo.

"Za mojo osebo se prav nič ne bojim zunanje opresije, ki prihaja od organiziranih bizniških interesov. Bojim se le notranje izdajalske gnolobe, ki prihaja od častihlepnosti in dolarjev naših voditeljev. Naša misija ni ustanovljati banke in insurance kompanije, marveč da nudimo pribežališču obupanim delavcem, ki se ne morejo nikamor drugam zateči. Fanatični komunisti so pripravljeni žrtvovati se za svojo nezdravo filozofijo. Storimo enako tudi mi in podpirajmo naše zdravljene nazore."

Za svoj desetminutni govor je Fitzpatrick dobil velike ovacije, ki so se povečale, ko je vstal predsednik Burk od unije papirniških delavcev in objubil \$1000 v kampanjski sklad. Predsednik Canavan od unije filmskih operatorjev je sugestivno, da federacija zbere milijondolarski fond in v ta namen naloži izreden assessment v znesku 35 centov na vse člane unij.

Green mu je pojasnil, da federacija nima moči nalagati izrednih assessmentov in da je stvar prispevanja v ta fond odvisna od posamezne unije. V ta namen je imenoval poseben odbor

Gastonijaki proces bo končan jutri

Pričanje zaključeno in v teku so govori odvetnikov. Aderholtova vdova je bila zadnja priča.

Charlotte, N. C. — V sredo je zagovorništvu zaključilo svojo evidenco. Samo trije obtoženci so pričali sebi v prid. Nato so državni tožilci porvali nekaj prič, da omajejo pričanje branitelstva. Zadnji državni priča sta bili hči in vdova ubitega policijskega načelnika Aderholta. Vdova je izpovedala, da je sedela ob njegovi postelji v bolnišnici, dokler ni umrl in njegove besede o streljanju so bile: "Ne vem, zakaj so me ustrelili v hrbet. Vedno sem skušal pomiriti ljudi in nikomur nisem storil nič šalega."

Ko je bilo pričanje končano, so zagovorniki predlagali, da se obtožnice proti sedmim komunističnim svedom, ker ni dokaza krivde. Sodnik Barnhill je predlog zavrgel in določil, da argumenti odvetnikov ne smejo trajati več kot šest ur za vsako stranko in vsi govori morajo biti končani v dveh dneh, to je v četrtek in petek. Vsaka stranka sme imeti največ štiri zagovornike.

V soboto ajutraj bo sodnik dal navodila poroti, nakar bodo porotniki glasovali o krivdi ali nekrivdi. Pravorek bo vsakakor dosežen pred večerom v soboto.

San Francisco

Ustanovili so jo organizirani delavci.

San Francisco. — Gibanje za neodvisno politično akcijo se je pomaknilo en korak naprej z ustanovitvijo lokalne delavske stranke v San Franciscu. Organizirani delavci tega mesta so se pridružili delavstvu v New Bedfordu, Niagari Fallsu (N. Y.) in drugih mestih, kjer še eksistirajo delavske politične stranke.

Union Labor party ima v programu podpravljanje vseh mestnih javnih naprav, predvsem cestne železnice. Stranka je bila ustanovljena prve dni v oktobru in kot njeno ime pokazuje, so v ozadju unionisti.

V Los Angelesu imajo živahnega organizacijo socialisti, ki so pri zadnjih mestnih volitvah prejeli nad 70,000 glasov. Stranko tvorijo po večini mladi ljudje. V zadnji kampanji so v nji sodelovale tudi unije in več profesorjev z državne univerze.

Enodnevna arabaka stavka v Jeruzalemu.

Jeruzalem, 17. okt. — Arabci so včeraj uprizorili v Jeruzalemu enodnevno protestno stavko proti regulacijam vlade glede uporabe "objokovane stene" po Judih. Ves promet v mestu je počival in tudi Judje ter kristjani so zaprli svoje trgovine v bojazni pred izgredi. Stavka je potekala mirno.

Treh članov, ki sestoji iz Burka, Canavana in Fitzpatricka.

Ta odbor je šel takoj na delo. Izdelal je priporočilo za zbiranje organizatoričnega fonda, ki ga je konvencija enoglasno odobrila. Zgledi, da bodo tekstilni delavci dobili vsaj toliko podpore kot so jo dobili rudarji v zadnji stavki, so dobri. Za rudarje je federacija zbrala nad \$200,000.

Sklep konvencije daje nalogo ekskuzivni federaciji, da podvzame definitivne korake v enem mesecu za organiziranje tekstilnih delavcev na jugu.

